

Avtale mellom Venstre, Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og Høyre

1) Innledning:

- a. Venstre, Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og Høyre, samarbeidspartiene, har gjennomført sonderinger med sikte på å avklare hvordan flertallet som ble oppnådd i valget skal forvaltes.
- b. Sonderingene har vært ført med åpenhet og gjensidig respekt, og har bragt de fire partiene nærmere hverandre.
- c. Flertallet skal i størst mulig grad forvaltes i fellesskap gjennom stortingsperioden.
- d. To av partiene, Fremskrittspartiet og Høyre, går i forhandlinger med sikte på å danne regjering.
- e. Samarbeidet mellom partiene i regjering og partiene i Stortinget skal være preget av den samme åpenhet og tillit som er vist i sonderingene.
- f. Avtalen gjelder i stortingsperioden 2013-2017.

2) Partiene vil basere politikken på et felles verdigrunnlag:

- a. Samarbeidspartiene bygger sin politikk på frihet og tillit til enkeltmennesket, familien, gründeren, lokalsamfunnet og frivilligheten. Samarbeidspartiernes verdiforankring ligger i rettsstatens og demokratiets prinsipper, og den kristne og humanistiske kulturarv. Samarbeidspartiene vil skape større rom for private, lokale og frivillige initiativ.
- b. Samarbeidspartiene bygger sin politikk på respekten for kunnskap. Kunnskap skaper sosial mobilitet for den enkelte og muligheter for alle. En sterkere satsing på kunnskap og kompetanse vil styrke velferdsordningene og gjøre arbeidsplassene tryggere.
- c. Samarbeidspartiene bygger sin politikk på offentlig finansierte velferdsoppløsninger. Omsorgen for eldre og pleietrengende må bygges videre ut for å gi alle som trenger det et tilbud med kvalitet og aktivitet. Samarbeidspartiene vil ta i bruk alle gode krefter for sikre pasientene helsetjenester med høy kvalitet til rett tid, mer valgfrihet og større mangfold i tilbudet.
- d. Samarbeidspartiene bygger sin politikk på at alle mennesker har universelle rettigheter uavhengig av hvor i verden de bor, slik som ytringsfrihet, trosfrihet og beskyttelse av privat eiendomsrett. Samarbeidspartiene vil arbeide for å spre kunnskap om menneskerettigheter og bekjempe vold og undertrykking, for eksempel kjønnslemlestelse, tvangsekteskap, menneskehandel og seksuelt misbruk av barn.

- e. Samarbeidspartiene bygger sin politikk på sosialt ansvar og internasjonalt solidaritet. Samarbeidspartiene vil jobbe for å løfte mennesker ut av fattigdom, både i Norge og i fattige land. Samarbeidspartiene vil prioritere jenters utdanning i fattige land. Barn som vokser opp i fattige familier i Norge skal gis mer likeverdige muligheter. For å inkludere flere i arbeidsmarkedet vil samarbeidspartiene øke forventningene til aktivitet i velferdsordningene.
- f. Samarbeidspartiene bygger sin politikk på at verdier må skapes før de kan deles. Verdiskapingen skal stimuleres i hele landet. Infrastrukturen i Norge må rustes kraftig opp, det må bygges ut mer vei og bane, og det må satses på innovasjon, forskning og utvikling. Samarbeidspartiene vil styrke et allsidig og bredt norsk næringsliv, og legge bedre til rette for privat eierskap.
- g. Samarbeidspartiene bygger sin politikk på den enkeltes behov for trygghet i hverdagen. Beredskapen i Norge må styrkes, og grunnbemanningen i politiet må heves. Sammenhengen i strafferettskjeden må prioriteres. Samarbeidspartiene vil forsterke innsatsen for soningsoverføring og retur av kriminelle utlendinger.
- h. Samarbeidspartiene bygger sin politikk på forvalteransvaret og føre var-prinsippet. Den kloden vi skal overlate til våre barn skal være i minst like god stand som vi overtok den fra våre forfedre. Utbyggingen av fornybar energi må økes. Samarbeidspartiene vil føre en offensiv klimapolitikk og forsterke klimaforliket.
- i. Samarbeidspartiene bygger sin politikk på målet om en mest mulig effektiv bruk av fellesskapets ressurser. Samfunnet må bli mindre byråkratisk. Samarbeidspartiene vil bidra til en enklere hverdag for folk flest. Mer makt og myndighet må overlates til lokalsamfunnet. Samarbeidspartiene vil motarbeide sløsing med offentlige midler, og prioritere økt gjennomføringskraft høyt.
- j. Samarbeidspartiene bygger sin politikk på et forpliktende internasjonalt samarbeid. Norge skal være en aktiv bidragsyter i FN, NATO, Nordisk Råd og andre internasjonale organisasjoner. Samarbeidspartiene vil føre en offensiv nordområdepolitikk og en mer aktiv politikk for å ivareta Norges interesser overfor EU, blant annet gjennom EØS-avtalen. Samarbeidspartiene vil arbeide for demokrati og menneskerettigheter, og legger til grunn en balansert holdning til Midtøsten-konflikten.

3) Partiene er enige om en rekke felles politiske prosjekter og satsinger:

- a. Familiene skal gis valgfrihet og fleksibilitet.
- b. Det gjennomføres en kommunereform, hvor det sørges for at nødvendige vedtak blir fattet i perioden.
- c. Fradragsordningen for gaver til frivillige organisasjoner styrkes, og byråkratiet overfor frivillige organisasjoner reduseres.

- d. Det gjennomføres et lærerløft i skolen.
  - e. Behandlingstilbudet for rusavhengige styrkes, blant annet ved å kjøpe flere behandlingplasser og etablere et mer sammenhengende behandlingstilbud.
  - f. Behandlingstilbudet innen psykiatri styrkes, blant annet ved å etablere et bedre lavterskel tilbud i kommunene.
  - g. Utbyggingen av infrastruktur økes utover rammene i Nasjonal Transportplan.
  - h. Det skal lønne seg å jobbe. Minstefradraget på lønnsinntekt heves. Privat eierskap og sparing styrkes gjennom redusert formuesskatt og arveavgift, og bedre fradragsordninger for boligsparing, pensjonssparing og medeierskap.
  - i. Kampen mot svart arbeid forsterkes, i den sammenheng utredes gevinster og konsekvenser av et ROT-fradrag i skatten.
  - j. Grunnbemanningen i politiet økes.
  - k. Avkastningen fra miljøteknologifondet økes.
  - l. Det innføres et skattefradrag for ENØK-investeringer i hjemmet.
  - m. Satsingen på kollektivtransport i storbyene forsterkes.
  - n. Det innføres nøytral moms i staten og helseforetakene.
- 4) Partiene er videre kommet til enighet om følgende punkter:
- a. Handlingsregelen ligger fast. Pengebruken innenfor handlingsregelen tilpasses situasjonen i økonomien. Økt bruk av oljepengene brukes i større grad til investeringer i kunnskap, infrastruktur og vekstfremmende skattelettelser. Et nytt offentlig utvalg nedsettes for å vurdere flerårige budsjetter på utvalgte områder og et tydeligere skille mellom investeringer og drift i budsjettet. Hvor langt vi lykkes i å nå de politiske målene vil avhenge av det økonomiske handlingsrommet.
  - b. Fedrekvoten settes til 10 uker. Det åpnes for en tillitsbasert unntaksordning etter objektive kriterier. Kriterier som åpner for unntak knyttes til sykdom, fars arbeidsledighet under mors permisjonstid, fars arbeidsopphold i utlandet, selvstendige næringsdrivende/eneaksjonærer samt mors arbeidssituasjon.
  - c. Ikke åpne for petroleumsvirksomhet, eller konsekvensutrede iht petroleumsloven, havområdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja i perioden 2013-2017, og ikke iverksette petroleumsvirksomhet ved Jan Mayen, iskanten, Skagerak eller på Mørefeltene. Det etableres en miljøbase/oljevernbase i Lofoten og Vesterålen.

- d. Det utarbeides en tiltakspakke rettet mot barn i fattige familier (jmf felles representantforslag) og differensieringen av foreldrebetaling i barnehager og SFO økes.
- e. Naturmangfoldloven ligger fast, men praktiseringen gjennomgås.
- f. Partiene viser til egen avtale om utlendingsfeltet.
- g. Det etableres et eget utbyggingsselskap som skal løfte flere veiprojekter og gjennomføre utbygging mer effektivt. Satsingen på utbygging av vei og kollektivtransport økes utover NTP, og bompengandelen i nye prosjekter reduseres.
- h. Engangsstønadene økes.
- i. Lovfestet rett til heldøgns pleie og omsorg utredes med sikte på innføring i perioden.
- j. Kvaliteten i helsevesenet heves. ISF-andelen økes, og det utredes en forbedret finansieringsmodell for akuttbehandling, forskning og utdanning i det offentlige helsevesenet. Fritt behandlingsvalg innføres. Ordningen innføres først for rus og psykiatri, og evalueres.
- k. Avkorting av pensjon for gifte og samboende pensjonister reduseres. I perioden reduseres avkorting fra 15 til 10 pst.
- l. RLE-faget endrer navn til KRLE (Kristendom, religion, livssyn og etikk), og kravet om at faget, i tråd med kompetansemålene, skal inneholde minst 55 pst kristendom gjeninnføres.
- m. Bioteknologiloven evalueres. Det innføres ikke et offentlig tilbud om tidlig ultralyd eller et tilbud om NIPD-blodprøve til alle gravide.
- n. Hovedlinjene i norsk alkoholpolitikk ligger fast.
- o. Avtaleinstituttet i landbruket opprettholdes, og det legges vekt på forutsigbarhet og reformer som kan gi økt lønnsomhet.
- p. Sexkjøpsloven evalueres, og det legges frem en stortingsmelding på bakgrunn av evalueringen. De sosialpolitiske virkemidlene overfor prostituerte forsterkes.

5) For å forvalte flertallet i fellesskap, er partiene enige om følgende:

- a. De fire samarbeidspartiene bekrefter at de sammen tar ansvar for å gi landet en styringsdyktig regjering.
- b. Samarbeidspartiene samarbeider om konstitueringen av Stortinget i perioden og de personvalg som gjøres av Stortinget.

- c. Statsministeren inviterer jevnlig til møte med samarbeidspartiernes parlamentariske ledere, partiledere og eventuelle andre nøkkelpersoner for å drøfte viktige saker og oppfølgingen av avtalen.
- d. De parlamentariske lederne for samarbeidspartiene møtes etter avtale til faste tidspunkt i Stortinget for å drøfte aktuelle saker.
- e. Regjeringen konsulterer samarbeidspartiene i Stortinget før viktige saker, og saker som er omtalt i denne avtalen, legges frem.
- f. Samarbeidspartiene forplikter seg til å søke å danne flertall for statsbudsjettet, revidert nasjonalbudsjett og nysalderingen/omgrupperingsproposisjonene.
- g. Samarbeidspartiene forplikter seg til å konsultere hverandre før de deltar i andre flertall som vil ha vesentlige budsjettmessige konsekvenser eller berører saker som er omtalt i denne avtalen.
- h. Samarbeidspartiene som er i regjering forplikter seg til, i alle saker som behandles i Stortinget, først å søke løsninger og flertall sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti.
- i. Enighet mellom samarbeidspartiene skal ikke være til hinder for at det i noen saker søkes å skape bredere flertall om sakene.
- j. Avtalen er ikke til hinder for at regjeringen eller partiene i Stortinget danner andre flertall, så lenge avtalens intensjon og prosedyrer er fulgt.
- k. Dersom Venstre eller Kristelig Folkeparti ønsker å gå inn i Regjeringen Solberg, så har samarbeidspartiene en positiv holdning til dette.

Stortinget, 30. september 2013

Trine Skei Grande

Ola Elvestuen

Terje Breivik

Knut Arild Hareide

Dagrun Eriksen

Hans Olav Syversen

Siv Jensen

Per Sandberg

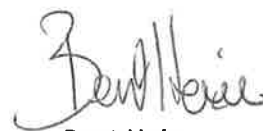

Ketil Solvik-Olsen

Erna Solberg

Jan Tore Sanner

Bent Høie

Avtale mellom Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og Høyre

Partiene er enige om:

- Det gis reservasjonsmuligheter for fastleger etter dialog med Den norske legeforening.

Stortinget, 30. september 2013

Knut Arild Hareide

Dagrun Eriksen

Hans Olav Syversen

Siv Jensen

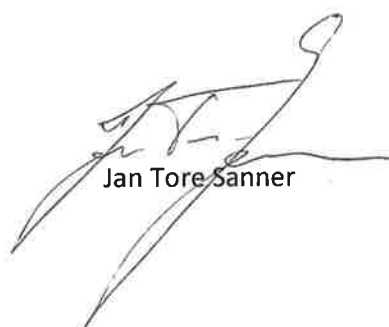
Per Sandberg

Ketil Solvik-Olsen

Erna Solberg

Jan Tore Sanner

Bent Høie

Avtale mellom Venstre, Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og Høyre om utlendingsfeltet.

A: Innledning

Innvandring er en kilde til mangfold, nye impulser og kulturell utveksling. Variasjon bidrar til nyttekning, innovasjon og kreativitet. Samtidig som innvandring har bidratt til økonomisk vekst i Norge og gjort oss til en mer mangfoldig nasjon, ser vi utfordringer knyttet til innvandring og integrering. Folkeforflytninger setter det norske samfunnet på prøve, uansett årsak. Ikke minst gjelder det den norske velferdsstatens bærekraft. Det er derfor nødvendig å regulere innvandringen.

Asylinstituttet er et meget viktig verktøy for å gi beskyttelse til mennesker som er reelt truet, og må ikke misbrukes i noen form. Norge skal oppfylle sine internasjonale forpliktelser og hjelpe flyktninger. Asylstatus skal innvilges etter individuell behandling og grundig vurdering av søknaden.

Innvandringen til Norge motivert av arbeid og familiegjeningforening/-etablering er i dag mange ganger større enn innvandringen som følge av flukt. Det er et gode at arbeidsinnvandrere ønsker å skape seg en fremtid i Norge. Kunnskap, kompetanse og mangfold bidrar til økt innovasjon og næringsutvikling. Arbeidsinnvandringspolitikken må gi mulighet for opphold på grunnlag av arbeid, også fra land utenfor EØS-området. Særlig må det bli enklere for næringslivet å tiltrekke seg høykompetent arbeidskraft fra andre land.

Alle skal ha samme rettigheter og plikter i Norge, uavhengig av etnisk bakgrunn. Det å stille krav til innvandrere er å vise dem respekt. Samtidig er det viktig med en mer offensiv politikk som sikrer innvandrere tilgang til arbeidsmarkedet.

B: Varig ordning som sikrer sterkere vektlegging av barns situasjon

Barns tilknytning til Norge gjennom flere års botid i Norge skal klargjøres gjennom en regelendring som gjør at utlendingsmyndighetene i større grad vektlegger hensynet til hva som er barnefaglig forsvarlig. Forutsetningen er at foreldrene som hovedregel har medvirket til å avklare sin identitet og bidratt til å muliggjøre retur, men at retur ikke har vært mulig.

C: Engangsløsning for langtidsboende barn og deres familier fra land med returavtale

Definisjon av tid: Utgangspunktet for tidsregningen er når søknaden om opphold første gang ble levert for barnet eller når barnet ble født. Hvis det er dokumentert at barnet i perioden har oppholdt seg i utlandet, skal denne tiden trekkes fra.

Hvor bor barnet/familien: Vilkåret er at barnet bor i mottak eller på annen måte kan dokumentere opphold i Norge.

Status: Engangsløsningen gjelder de som ikke har en tillatelse, ved at de har fått et endelig avslag, og de som ikke har en ferdigbehandlet sak på en gitt dato.

Engangsløsningen gjelder barn og deres familie (foreldre og enslige søsken under 18 år som oppholder seg sammen med barnet) hvor det er mer enn tre år siden søknad om asyl. Forutsetningen er at foreldrene som hovedregel medvirker til å avklare sin identitet. De må komme fra land med returavtale og søknaden må være registrert før returavtalen trådte i kraft.

D: Lukkede mottak og mer differensierte mottak

1. Igangsette et arbeid for å ta i bruk og gjøre gjeldende bestemmelsene i utlendingslovens §106, første ledd. Herunder vurdere om disse sakene skal kunne behandles av en egen hurtigdomstol før frihetsberøvelse. Loven er;

«En utlending kan pågripes og fengsles når

- a) *utlendingen ikke samarbeider om å klarlegge sin identitet i henhold til lovens § 21 eller § 83, eller det er konkrete holdepunkter for å anta at utlendingen oppgir uriktig identitet,*
- b) *det er konkrete holdepunkter for å anta at utlendingen vil unndra seg iverksettingen av et vedtak som innebærer at utlendingen plikter å forlate riket,*
- c) *Utlendingen ikke overholder meldeplikt eller pålegg om bestemt oppholdssted etter § 105 første ledd bokstav c, og utlendingen har en sak til behandling som ikke er endelig avgjort eller tidspunktet for utreisefristen ennå ikke er inntrådt,*
- d) *det er truffet vedtak om utvisning og vedtaket er endelig eller det er ikke gitt utsatt iverksettelse i forbindelse med klage, jf. § 90, og det treffes tiltak mot utlendingen med sikte på utsendelse. Det er et vilkår at utlendingen er utvist på grunn av ilagt straff og at det ut fra utlendingens personlige forhold er fare for at utlendingen vil begå nye straffbare handlinger,*
- e) *utlendingen ikke gjør det som er nødvendig for å oppfylle plikten til å skaffe seg gyldig reisedokument, og formålet er å fremstille utlendingen for det aktuelle lands utenriksstasjon for å få utstedt reisedokument,*
- f) *utlendingen er i transitt i norsk lufthavn, med sikte på utsendelse, eller*
- g) *utlendingen utgjør en trussel mot grunnleggende nasjonale interesser og dette er fastslått i et vedtak i utlendingssaken eller i en instruks fra departementet, og det treffes tiltak mot utlendingen med sikte på utsendelse.»*

Utvikle to nye typer mottak; integreringsmottak for dem som venter på bostedskommune og retursentre for personer og familier med endelig avslag. Noen retursentre skal kunne ta imot utlendinger som får frihetsberøvelse etter § 106, første ledd. Retursentre vil ligne ordinære asylmottak når det gjelder standard, bemanning, aktivitetsnivå og beboersammensetting. Forskjellen vil være en større og gjennomgående oppmerksomhet rettet mot retur, samtidig som integreringsperspektivet faller bort. Dette må gjenspeiles i de ansattes kompetanse.

E: Mer effektiv saksbehandling og raskere retur av personer uten lovlig opphold og kriminelle

2. Begrense muligheten for å fremme omgjøringsbegjæringer ved å gjennomføre endringene foreslått i Prop. 180 L (2012-2013) som innebærer raskere og mer effektiv behandling av grunnløse omgjøringsanmodninger. Rettssikkerheten skal ivaretas og ordningen skal evalueres.
3. Styrke den juridiske rettleidingen før første søknad, for å sikre at søknaden som fremmes er mest mulig korrekt og gir et godt grunnlag for å få saken vurdert etter norsk lov.
4. Arbeide med å følge opp NOU 2010:12 og vurdere forslagene om en ny og bedre klageordning for utlendingssaker. Herunder vurdere om oppgaver som i dag ligger i Utlendingsnemnda skal overføres til en forvaltningsdomstol. Målet skal være raskere saksbehandling og raskere retur for de uten grunnlag for opphold.

5. Redusere straffenivået som kreves for utvisning av utlendinger som er ilagt straff eller særreaksjon i hjemlandet for forhold som etter norsk lov kan føre til en fengselsstraff i fem år eller mer. Dagens regel er ti år eller mer.
6. Arbeide for flere returavtaler, og bruke Norges posisjon til å sikre flere avtaler.
7. Opprette en hurtigfil for asylsøkere som blir tatt for kriminelle handlinger (som for eksempel besittelse og salg av narkotika), der søknaden behandles raskt og søkeren returneres til opprinnelseslandet ved avslag.
8. Styrke returarbeidet og politiets arbeid med identitet i den innledende asylsaksbehandlingen gjennom Nasjonalt ID-senter. Videreutvikle det nordiske og europeiske samarbeidet på dette området.
9. Bruke utenriksstjenesten mer aktivt i regionene hvor det største antallet grunnløse asylsøkere kommer fra til å informere om manglende muligheter for opphold.

F: Familieetablering/familiegjenforening

10. Heve underholdskravet i saker familieetableringssaker, men innføre mer liberale skjønnsvurderinger i forbindelse med herboende eller utlendingens inntektsevne. Hensikten med endringen er å bekjempe tvangsekteskap og sikre at paret kan forsørge seg selv.
11. Heve kravet om botid for permanent oppholdstillatelse fra tre år til fem år. Gjennomgå reglene knyttet til personer som opplever mishandling.
12. I større grad bruke DNA-testing for å avklare identitet i forbindelse med familiegjenforening.
13. Innføre en 24 års-grense for familieetablering, med liberale skjønnsvurderinger, ut fra at hensikten med endringen er å bekjempe tvangsekteskap og sikre at paret kan forsørge seg selv.
14. Utrede en ordning med «kjærlighetsvisum», som ikke stiller krav om forlovelse/planlagt bryllup.

G: Arbeidsinnvandring

15. Etablere flere servicekontor for politi, UDI, NAV og Skatteetaten for å lette tid og byråkrati ved arbeidsinnvandring.
16. Enklere regler for arbeidsinnvandring for høykvalifiserte arbeidsinnvandrere med arbeid, inkludert utrede en modell med forhåndsgodkjenning av større virksomheter.
17. Jobbe for å styrke Schengens yttergrense og styrke samarbeidet med de store mottakerlandene for å hindre at grunnløse asylsøkere reiser fra land til land innenfor Schengen.

H: Integrering

18. Endre utlendingsforskriften slik at asylsøkere og andre uten innvilget oppholdstillatelse gis mulighet til å delta i ulønnet frivillig arbeid for humanitære organisasjoner, idrettslag ol.
19. Alle som søker norsk statsborgerskap skal beherske et minimum av norsk muntlig og gjennomgå en test i samfunnskunnskap. Prøven skal bestås, men med rimelige unntaksbestemmelser.
20. Styrke språkopplæringen for kvinner med minoritetsbakgrunn, og gi flere mulighet til å delta i arbeidslivet. Koble gratis kjernetid i barnehage til krav om deltakelse i aktivitet eller norskopplæring.

21. Kartlegge barns språkferdigheter og gi språkopplæring til barn med svake norskferdigheter før skolestart. Tilbudet skal også omfatte barn som ikke går i barnehage.
22. Sørge for raskere godkjenningsordninger, bedre realkompetansevurdering og tilbud om oppdatering av kompetanse for å sikre at utdanning innvandrere allerede har kan brukes i Norge.
23. Styrke bosettingsarbeidet i kommunene og se på innretningen i tilskuddsordningene.
24. Prioritere kvoteflyktninger med størst sjanse for vellykket integrering.

I: Forfølgelse basert på religion og tilhørighet til sosial gruppe (seksuell legning)

25. Praktiseringen av beskyttelse basert på religion eller tilhørighet til sosial gruppe (seksuell legning) utredes og sammenliknes med UNHCRs retningslinjer og EUs statusdirektiv.

Stortinget, 30. september 2013

Trine Skei Grande

Ola Elvestuen

Terje Breivik

Knut Arild Hareide

Dagrun Eriksen

Hans Olav Syversen

Siv Jensen

Per Sandberg

Ketil Solvik-Olsen

Erna Solberg

Jan Tore Sanner

Bent Høie